

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlevéltár (városház,
főútszint 7. sz. Ide küldendők
a kéziratok.

KIADÓCHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállal-
lat ügyoszt. Ide küldendők
az előfizetési díjak és hirde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A magyar szivekhez!

Felhívás.

Magyarország szíven kopogtatunk, mely sohasam volt bezárva azok előtt, akik könyörületre szorultak.

Zaklatott időkben egymással ádáz tusában, gyilkos versengésben vannak egyesek és a sokaság, népek és országok. — Érdek és hatalomvágy félelmesen fegyverkezik végzetes mérkőzésre.

S mikor már szinte az emberirtó háboru réme jár közöttünk, gondot és aggodalmat hordva tüzhelyeinkbe, akkor ime egy titokzatos éjjel hirtelen föltámadnak a föld mélyébe zárt rettentő erők; a bős elemek kitörnek kénkőves barlangjaikból: tűz és tengervíz és földindulás rövid szempillantás alatt romba dönt virágzó városokat, nagy vidékeken csendes falvakat; elmerít szigeteket és emberlakta partokat; düledező házak alá temeti e házak nyomorult lakóit; a megnyílt föld szakadékaiba taszítja és a medréből félelmesen kiágaskodó tengerbe sodorja a veszendő lélek száz-ezreit, gyanutlan álmukban rohanván meg őket; megsemmisíti évszázadok alkotásait, nemzedékek összehordott kincseit, emberek tanyáit, Isten házeit és mérhetetlen pusztulást, nyomort, inséget és kétségbeesést borít ama nyomorultabbakra, kiknek sikerül gyakran csonka testtel megmenteniök meztelen életüket.

Nekünk, távoli nézőknek pedig a rengő, repedező föld fülünkbe mennydörgi semmisségünket, míg az elemek fékvesztetten tombolnak rajtunk Kevélységünk, gőgünk, századunk fenhéjazása, szivtelen versengése, hatalom- és kíváncsiságunk leomlik az Istenség előtt, ki egyedül parancsol a rettentő elemeknek.

Vajjon a háboru izgalmaitól zaklatott Európa, tüzelve a vak emberi szenvedelmektől — nem dermed-e meg ez istenitélet látványán? Az elemek e véres hadjárata vajjon nem háritotta-e el fejünkről az emberek háborujának könnyelmű veszedelmét?

A megindult föld, a medréből kikelt tenger, az összeomló városok nem azt dörgik-e felénk megfélemlítő robajjal: Ember, szállj magadba!

A csatázó elemek pusztító kedve ellen fegyverünk nincsen: a világ legdicsőbb hadseregét elfujják egy lehellettel. Ám ha nincs fegyverünk a föld s a lég kiszabadult erői ellen, van fegyverünk, mely elveszi ádáz munkájának tulánkját s a romokon terem új életet.

E fegyver a Szeretet.

Ezzel vértézve induljunk hadba a gyász és siralom ama tartományaiba. Lépünk be a könyörületos emberek szolidaritásába. Szív és elme, becsület és emberiség ezt az utat jelölik ki nekünk is: ez lesz a nemzetek legfelségesebb, emberhez legméltóbb versengése.

Nyujsuk ki segítő kezünket ama irtóztatóan megpróbált embertársaink felé: adjunk az étlennek ennie, a mez nélkül maradtoknak ruhára, a hajléktalannak hajlékot, a nyomoréknak mankót, a betegnek orvasságot, az árváknak, özvegyeknek, szomorúaknak és kétségbeesetteknek vigasztalást és reményt.

Adjatok, adjatok! Adjatok, ki-ki amit adhat és az Isten virágos kertje, az áldott narancsligetek, üdülők enyhelye, utasember gyönyörűsége, a kedves Itália büszkesége újra felemelkedik és virulni fog a ti könyörületos szívetektől, szereteteknek általa.

Wekerle Sándor.

Vaszary Kolos.

Kossuth Ferenc.

Köztisztviselők összeférhetelensége.

Kossuth Ferenc ujévi beszédében kilátásba helyezte, hogy a kormány meg fogja alkotni a köztisztviselők szolgálati pragmatikáját is. Ezt a hirt országszerte jól eső örömmel fogadta a köztisztviselők hatalmas testülete, különösen az alárendeltebb állásban lévők, mert a szolgálati pragmatika sok visszásságnak lesz a megszűntetője. De örülni fog ennek a régóta tervezett és még régebben ígért alkotásnak az ország közvéleménye is, mert a köztisztviselők szolgálati pragmatikája — visszagondolva a letűnt törvénytelen korszakra — hathatós biztosítéka lesz alkotmányunknak is.

A szolgálati pragmatikával kapcsolatban azonban nem szabad megfeledkezni a közzolgálat tökéletesítés törvényes ellátásának egy másik biztosítékáról sem, aminő a köztisztviselők összeférhetlensége. Tömegével tudnánk megjelölni olyan, különösen magasabb állású köztisztviselőket, akik a már meglévő törvény és végre nem hajtott rendeletek ellenére, nyereségre irányított magánvállalatoknál összeférhetetlen állásokat töltenek be. Hogy ez a körülmény mennyire erkölestelen és hányszor hozza, vagy hozhatja a köztisztviselőt hivatalos esküjével, sőt a tisztességgel is ellentétbe, azt magyarázni szinte felesleges. Mindenesetre alkalmas ez az állapot arra, hogy azt a kívánatos közbizonyt, hogy a közigazgatás befolyásolhatatlan, meggingassa. De emez elköleszi kár mellett óriási anyagi hátrányokat is zudithat ez az állapot vállalatokra, kereskedőkre és magánosokra, vagy legalább is módot ad ezeknek alaposnak látszó panaszokadásra.

Íme egy jellemző eset a sokból. Egy milliós és állandó jellegű közszállításra pályázatot tűz ki a miniszter. A pályamunkák fölött, melyek minősége lesz a döntő, a miniszterium egy erre hivatott állandó bizottsága döntött és a pályázók legnagyobb meglepetésére olyan pályamunka nyerte el az említett közszállítást, mely a megállapított feltételeknek szemmel láthatóan meg nem felel.

Óriási, de persze eredménytelen felzudulás! Pedig a megrövidített pályázók még ma sem vették észre azt a botrányos körülményt, hogy a jury előadója, egy országos intézet miniszteri tanácsos-igazgatója. Évek hosszú sora óta fizetett sine curát tölt be a pályanyertes részvénytársaságnál, amint ez még ma, három év után is, a cégjegyzésből megállapítható.

De ha ebben az esetben nem is volna megállapítható a bűnös kedvezés, amint hogy kétségtelen, nem nyújt-e alkalmat a jogos gyanura az a tagadhatatlan körülmény, hogy az állami előadó egyszersmind fizetett alkalmazottja a győztes részvénytársaságnak?

Ennek az állapotnak tehát a köztisztesség nevében hozandó törvénnyel egyszersmindenkorra véget kell vetni! Ennek a törvénynek szigorított formában magában kell foglalnia a hatályban lévő, de amint jeleztem, a gyakorlatban sutba helyezett törvényt és rendeleteket, melyek a köztisztviselők tilos mellékfoglalkozásáról már eddig is intézkednek.

Ilyen az 1835. évi királyi rendelet, mely általánosságban kimondja, hogy a köztisztviselőnek minden olyan foglalkozás tilos, mely őt „kötelessége teljesítésében elfoglulttá teheti“. Ugyancsak az 1896. évi április hó 13-án kelt legfelsőbb elhatározásból köztisztviselő „nem vehet részt személyes ténykedéssel pénzüzetek, részvénytársaságok s általában nyereségre irányított vállalatok igazgatásában; nem viselhet azoknál elnöki, igazgatói, igazgató-választmányi vagy felügyelő-bizottsági tisztelet, vagy bármely oly állást, amely állandó javadalmazással, vagy bármely illetménnyel van öszekapcsolva“.

Egy törvény is intézkedik a köztisztviselők összeférhetelenségéről: az 1897. évi XX. t.-c. 48. §-a, mely kimondja, hogy az állami háztartás intézésére vagy ellenőrzésére hivatott tisztviselők nem vehetnek részt, sem közvetve, sem közvetlenül olyan vállalatokban, melyek hivatalos ügykezelésükkel összefüggésben vannak.

Amint azonban könnyű felismerni, ez a törvény csak részleges, vagy legalább is nem világos, mert nem intézkedik azokról a vállalatokról, melyek nincsenek állandó összeköttetésben az állammal, avagy az olyan befolyásos tisztviselőkről, akiknek csak közvetve van közük az állami háztartás intézéséhez.

Pedig ezt a kérdést minden kétséget kizáró formában kell megoldani, külön törvénnyel, mely egyszersmindenkorra ne csak a visszaéléseknek, de a legcsekélyebb gyanúnak is végét vessen. Meltányos ez a kívánság annál inkább, mert hiszen hasonló törvény már régebb idő óta a törvényhozás tagjait is korlátozza. Pedig ezek a legtöbb esetben csak protekciót gyakorolhatnak, míg a köztisztviselő mint valóságos döntő tényező működhet közre olyan kedvezések nyújtásánál, melyek más polgárok érdekeit sérthetik.

A magyarság a közgazdaságban.

Irta: Berényi László.

Aki valamikor megfogja írni a mai kor történetét, az nyugodt lélekkel elnevezheti az éheltelenség korának. Bámulatos az a félelem a legkisebb kockázattal járó munkától, vállalkozástól. Mindenki csak fixfizetéssel járó hivatalt akar, mert az biztos kenyér. Azzal már nem törődik, hogy az a kenyér jobbára sótalan, keletlen és akárhány esetben még az éhenhalástól sem ment meg. Cifra nyomoruság az egész. Tessek végignézni valameny minisztériumban, hány egyetemet végzett ifju várja mint díjtalan gyámkornok, hogy évek mulva kinevezzék tiszteletbeli segédfogalmazónak és hányan öszülnek meg, míg negyvenéves korukban miniszteri titkárokká lesznek ötezer korona évi fizetéssel. Az angol, vagy éppen az amerikai előtt ez tisztára érthetetlen, mert ő vállalkozó munkája után már husz-huszonöt éves korában szerez legalább is annyit, ha nem többet; és a francia abban a korban, mikor nálunk valaki fölvitte a miniszteri titkárságig, vagy ritka esetben osztálytanácsossáig, már nyugalomba vonul, hogy kényelemben él-

hessen munkája kamataiból. De szidni a világot, azt tudjuk édes mindnyájan, meg az idegent, aki bejött Svájcából, Németországból, itt meggazdagodott és meghizott magyar zsiron, a nélkül, hogy érdemesnek tartotta volna megtanulni az ország nyelvét. Hát bizony, fájdalom, az úgy van, hogy a külföldi ember, ha bejön ebbe az áldott országba, nem tartja szükségesnek megtanulni a nyelvünket, mert boldogul, gazdagszik a nélkül is. Miért van ez így? — kérdik joggal. A feleletet azonban nem tudják megadni, mert nem néznek a dolog mélyébe.

Nézzünk kissé körül a világban és akkor majd rájövünk a dolog nyitjára. Ha valaki kivándorol a külföldre és ott boldogulni akar, akkor első dolga lesz megtanulni az illető ország nyelvét, mert Németországban, Angliában, Franciaországban, Amerikában mindenütt a német, az angol, a francia, az amerikai kezében van a vezetés minden téren. Nem csak a politikában, művészetben és társadalomban, hanem a közgazdaság minden ágában is, a legkisebbtől a legnagyobbig. Világos, hogy aki vezet, az adja a kenyeret is, minélfogva a bevándorlott kénytelen-kelletlen köteles alkalmazkodni és megtanulni kenyéradója nyelvét, különben nem tudván vele érintkezni, kereset, kenyér nélkül marad. Így lesz a közgazdasági tevékenység a nemzeti nyelv és ezáltal a nemzetnek egyik legnagyobb erősségévé.

Különben külföldi példákra sem kell hivatkozni, megtaláljuk ezt saját nemzetünk történetében is, amelyből a mai kor okulhatna, ha jobban ismerné. Nagy volt hajdan a magyar ipar, a magyar kereskedelem és számot tett egész Európában. Szálai mélyen belenyultak Németországba és ismerték a Boszporus, meg az Adria nyugoti partján egyaránt. A sztambuli ifju magyar posztóból viselt ruhát, magyar szattyánbőröből sarut, a velencei hajadonnak pedig magyar zománcos ékszerrel kedveskedett szerelmes ifja. Norinberga egyik főcsomópontja volt a magyar-német kereskedésnek; a magyar marha-tőzsérek Nürnbergben bonyolították le hatalmas németországi üzletüket, de a magyar kereskedők is leginkább Nürnbergből szereztek be azt a portékát, amely nem készült Magyarországon. És ez a magyar kereskedés a magyarság egyik legnagyobb erősségévé vált a tizenhatodik és tizenhetedik században.

A legékezzelőbban bizonyítja ezt derék historikusunk, Takáts Sándor, aki éles szemével meglátta az elsárgult lapokban az igazi történetet. Azt írja, hogy a magyarosítás munkáját két hatalmas osztály végezte. Az egyik a magyar tőzsérség, a marhakereskedők osztálya, a másik a magyar hadinép volt. E két osztály szelleme és érzése táplálta a ritkuló magyarságot, e kettő szerzett folyton új és új elemet nemzetünknek. A tőzsérség ezer és ezer pásztort, hajtót, kereskedőt tett magyarrá évenként. A magyarrá vált hajduságot neki köszönhetjük. A tőzsérek ősrégi, idegen nyelvű városokat teljesen megmagyarosítottak; ezreknek és ezreknek adnak kenyeret; pénz az országba csak az ő révükön jön be, s mivel a magyar kincstár bevétele és jövedelme

is tőlük eredt, már a tizenhatodik században a tőzsérséget országfőntartó elemnek, a kincstár életető erének mondták. Amikor a magyar kincstár pénzre szorult, a magyar tőzsérek voltak az elsők, akik följánították szolgálatukat. „Nemcsak, írják ők 1578-ban, szegény, megnyomtorodott maradék Magyarországnak, az mi édes hazánknak szüksége és gondviselése, de mi magunk értelmé is erre kötelez.”

Milyen volna ma Magyarország, ha a negyedfél száz év előtti magyar tőzsérség szelleme uralkodnék ebben az országban, ha a tőzsérség magyar foglalkozás volna úgy, mint volt hajdanában. Nem jajgatnánk akkor, hogy az idegen eszi el előlünk a zsiros falatot, mert akkor nem jutna neki, csak ha magyarrá lesz szívből, lélekben és nyelvben. Magyar volna akkor itt minden, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem és pénzügy egyaránt. Nem kellene azon busulni, hogy csináljuk meg a magyar nemzeti bankot, mikor oly sok száz millióval passzív fizetési mérlegünk, mert akkor nem volnánk kénytelenek a külföldtől kölcsön kérni, hanem a magyar tőzsérek adnák a magyar pénzt a magyar kincstárnak. Milyen más világ volna itt. Mily hatalmas, erős volna ez a nemzet. Hogy tisztelnék messze tengereken járó büszke lobogóját, tudva, hogy Magyarország hatalmas, erős, gazdag ország.

De hogy ez lehetségessé váljon, szakítani kell sok régi előítélettel és téves hittal. A magyar szülő ne úgy nevelje fiát, hogy majdan biztos hivatala legyen, de nevelje úgy, mint az angol neveli gyermekét és tanítsa meg önálló gondolkodásra, bizni saját erejében, saját munkájában és általában a munka megbecsülésében.

Magyarország igazán saját erejére, saját munkájára van utalva. Nekünk nem állanak rendelkezésünkre India kincsei, amelyek a plossey-i ütközet óta, 1757-ben, özönlének Londonba; az európai harcmezőn sem szerezhetünk öt milliárdot, amelynek Németország köszöni bámulatos föllendülését. Nekünk mindezt saját munkánkkal, saját erőnkkel kell megszerezni, mint megtették más népek, az olaszok és a franciák. Csakhogy legfőbb ideje, hogy hozzáfogjunk; nincs vesztegetni való percünk sem, mert különben megérhetjük, hogy nálunknál inferiorisabb népek is tulszárnyalnak.

Azoknak kell előljárni a jó példával, akik meg vannak áldva földi javakkal és mindenkor a magyarság zászlóvivői voltak, a magyar főuraknak. Az ő kötelességük megtörni a varázst azzal, hogy ipartelepek létesítésével gyakorlatilag mutassák meg, hogy a munka csak növeli a becsületet, tisztességet és vagyont. Az angol arisztokrácia bizonyára van olyan előkelő, mint a miénk és ime, van olyan angol arisztokrata is, aki tőzsdeirodát nyitott, de azért, mikor a király és a haza hívta, miniszteri tárcát vállalt. Az osztrák arisztokraták zöme egyuttal nagyiparos is, meg vállalkozó. Hát Széchenyi István gróf, a legnagyobb magyar, nem azon dolgozott-e, hogy Magyarországot modern gazdasági alapokra fektesse és nem vett-e részt szintén gazdasági vállalatok-

ban? Ma, amikor uton-utfélen közgazdasági jel-szavak hangzanak, ezeket a jelszavakat meg is kell valósítani, amit gazdag mágnásaink könnyeben tehetnek meg, mint bárki más.

Dolgozni, teremteni, alkotni, ez a nagy kötelesség háramlik a magyar társadalomra, ennek minden tagjára. A magyarságnak kell kezébe venni a vezetésket a gazdasági téren is, akkor ez az ország nemcsak gazdag, de egységesen magyar is lesz. Ne csak jelszó legyen, hogy ez az ország a magyaroké, de valóra is kell váltani. Támasszuk föl a magyar többséget modern formában és akkor Magyarország rövid időn igazán nagy, hatalmas és gazdag lesz. A gazdagságnak, a hatalomnak megvan az a sajátsága, mint a mágnesnek, hogy magához vonzza az idegen testeket és hatalmában tartja. Legyen a magyarság a közgazdasági munka révén gazdaggá, hatalmasá és akkor nemcsak idehaza lesz kizárólagosan az ur, hanem félelmetes és tisztelt az ország határain túl is.

Az állattenyésztés.

Irta: **Ereky Károly.**

A múltban a gabonatermelés volt a nép legfőbb jövedelmi forrása. Korunkban azonban megváltoztak a viszonyok. Ma az állattartás a népek legnagyobb jövedelmi forrása. Az átalakulást a megváltozott táplálkozási rendszer idézte elő. Amig ugyanis a régi időben az emberek fő tápláléka a kenyér volt és az állattartás csak terhe volt a gazdaságnak, addig ma a városi lakosság milliói a könnyen emészthető állati termékekkel kényszerülnek táplálkozni s mivel a magyar mezőgazdaság lassan enged a kor követelményeinek, a hus, élelmiszerek napról-napra drágulnak és eképpen az állattenyésztés fontosságát és jövedelmezőségét állandóan fokozzák.

Az állattenyésztés nagy közgazdasági jelentőségét felismerte Mason amerikai főkonzul is és washingtoni kormányának azt jelentette Berlinből, hogy a német nép jóléte nem az ipar, hanem az állattenyésztés, meg a vele kapcsolatos modern mezőgazdaság emelte mai színvonalára. Részemről híve vagyok Mason felfogásának és minden európai ország jövedelmi statisztikájából azt az eredményt olvasom ki, hogy az állattenyésztés a civilizált népek legnagyobb bevételi forrása, az összehasonlító magyar statisztikai adatok alapján pedig arra a meggyőződésre jutottam, hogy az egész magyar nép összességének jólétét első sorban az állattenyésztés helyes fejlesztésével fokozhatjuk. Hasonlítsunk csak össze néhány számadatot a magyar nép jövedelméből:

Magyarországon van	szolgálat korona értékben
Tehén 2.500.000 db.	250.000.000 tejbén.
Szarvasmarha 5.800.000 „	350.000.000 hus élősúlyban.
Sertés 4.5 0.000 „	500.000.000 hus élősúlyban.
Baromfi 30.000.000 „	90.000.000 baromfi term.
Bányászat —	100.000.000 bányaterm.-ben
Ipar —	300.000.000 ipartermékben.

Ebből a néhány számadatból látható már, hogy a magyar állattenyésztés egyik-másik ága mai meglehetősen elmaradt állapotában többet

jövedelmez, mint az összes iparágak együttvéve. A nyugateurópai államokban, pl. Németországban ez a viszony még feltűnőbb. A németek állattenyésztése a mienknél sokkal fejlettebb lévén, a német állattenyésztés bruttóbevétele felülmúlja a német ipar bruttóbevételét és igaza van az amerikai Masonnak, hogy Németországot első sorban állattenyésztése és modern mezőgazdasága teszi gazdaggá.

Az állattenyésztésnek ilyen nagy fontossága lévén, nézzük csak, hogyan emelte a német kormány az állattenyésztést mai színvonalára. Kétféleképpen és pedig műszaki tevékenységgel meg szervezkedéssel. A német mezőgazdasági kamarák műszaki osztálya kezére játsszik a gazdának, ha régi üzemén javítani akar. Példaképpen megemlítem, hogy a Berlinben működő brandenburgi mezőgazdasági kamara közel háromszáz hivatalnokot foglalkoztat és mezőgazdasági műszaki irodája, ahol legtöbbször haszonállatok vállalati terve készül, olyannyira el van látva munkával, hogy a kamara vagyona évről-évre szaporodik. Hasonlóan kedvező a német gazdáknak az értékesítés szervezete is. A német gazdák állati termékeinek eladásában a szövetkezetek egész légiója támogatja és a szövetkezetek évről-évre erősebb védőgyűrűvel veszik körül az állattenyésztő gazdátársadalmat a közvetítő kereskedelemmel szemben.

A magyar földművelésügyi kormány utóbbi időben nagyon sokat tesz a magyar állattenyésztésért és az évi állatszámítások arra engednek következtetni, hogy a kormány akciója célhoz is fog vezetni az állattenyésztés felkarolásával. Ha pedig országunk állatállományát sikerül megnövelnünk, akkor a magyar gazda sorsa jobbra fog fordulni és népünk jóléte nem függ majd annyira az aratástól, vagy a tavaszi esőzés, meg a nyári szárazság veszélyeitől, mint most. Ugyanis az állattenyésztés megnöveli a föld hozamát és sokoldalú növényesszükségletével függetleníti magát az időjárástól is. A mezőgazdaságból élő magyar társadalom jólétének az emeltyűje tehát első sorban az, hogy az állattenyésztést szervezzük és vele kapcsolatban az állatkereskedelmet is rendezzük. S mivel azt a munkát az államhatalom immár meg is kezdte, biztosra vehetjük azt, hogy Magyarország mezőgazdasága rövid idő múlva ismét vezetni fog Európa összes országai közt

104 116
1908—V. c.

B. M. számú körrendelet.

Pénzküldeményeknek az Észak Amerikai Egyesült Államokból való hazaküldése tárgyában.

Valamennyi vármegye és városi törvényhatóság első tisztviselőjének

Tapasztalat szerint az északamerikai Egyesült Államokban kivándorolt állampolgáraink pénzküldeményeiknek postai utalvánnyal való hazaküldése helyett kis bankárok útján, vagy ajánlott levelekben való pénzküldést veszik igénybe, minnek következtében sok nehezen szerzett keresmény visszaélés prédájává lesz s nem jut el rendeltetési helyére.

A pénzküldéssel foglalkozó amerikai kis, vagy magán bankárok közül többen a hangzatos magyar bankár címen ajánlják szolgálataikat s minden eszközt felhasználnak, hogy a kivándoroltakat üzletök körébe vonják.

A legutóbbi időben több ilyen pénz küldéssel foglalkozó amerikai bankár károsította meg érzékenyen megbizóit.

A „Zotli és Társa” bankház ellen csődeljárás nyitott; Rutsek Péter bankár megszökött; bizonyos Majerchak J. C. nevű magán bankár pedig bűnös üzemei miatt le lett tartóztatva. — Ezen bankárookra bizott pénzek legnagyobb része teljesen elvész.

Ajánlott levélben küldött pénz pedig a hosszú úton kideríthetetlen módon könnyen elveszhet.

A pénzküldésnek egyedüli gyors, biztos és olcsó módja a postaútvánnyal való pénzküldés. — Minthogy azonban a kívándoroltak a pénzküldésnek ezt a módját, valószínűleg az amerikai forgalomban használatos postautalvány megkeresések (application for international order) formáságainak nem ismerése miatt mellőzik, a magyar királyi kereskedelemügyi miniszter ur felkérte az Egyesült Államok posta igazgatását, hogy lássa el a posta hivatalait megfelelő útmutatással arra nézve, hogy a kívándoroltaknak ezen postautalvány megkeresések kiállításánál segítségükre legyenek. — Megkönnyíti a postautalvány megkeresések kitöltését az Egyesült Államok postai igazgatóságának az az intézkedése, hogy olyan űrlapokat hoz forgalomba melyek magyar útbaigazító szöveggel is el vannak látva.

Ezek után felhívom Czimedet, hogy a fentieknek legszélesebb körben való közététele mellett külön is ajánlja a kívándoroltak itthon levő hozzátartozóinak, hogy viszont ők maguk figyelmeztessék kint levőiket a posta útvalvánnyal való pénz küldés előnyeire és módzataira.

A közététel s azzal együtt az ajánlás minden évben egyszer legalább megismétlendő.

Budapest, 1908. december hó 4-én.

A miniszter helyett:

Hadik s. k.,
államtitkár.

Meleg források és a földrengés.

A délolaszországi földrengésről érkezett hírek szerint, Reggio di Calabria közelében a katasztrófa után igen sok meleg forrás buggyant föl. Kétségtelen, hogy e források keletkezése okozati összefüggésben áll a földrengéssel. Hasonló jelenséget különben már több ízben észleltek földrengések után. Legutóbb múlt évi november hóban a Bad-Elster közelében levő savanyuvíz forrás hőmérséklete 14 Celsius fokról 20 fokra emelkedett, úgy, hogy a víz gőzölgött. Franciaországban Haute-Garonne megyében, a Baguères de Luchon mellett levő forrás a földrengés után nevezetes változást szenvedett; ugyanezt észlelték 1855-ben a lissaboni földrengés után Allier megyében, ahol több forrás vizének hőfoka egyszerre fölszökkent. 1883-ban a casamicciolai földrengés alatt az ottani forrás vize ugyancsak melegebb lett, sőt vannak olyan észleletek is, amikor a források hőfoka hirtelen 10 Celsius fokra szökkent fölebb. Viszont azután arra is van több példa, hogy a meleg forrás vize földrengés után kihült; sőt az az eset sem ritka, amikor a forrás vize hirtelen elapad és később máshol tör elő. A lissaboni földrengés alatt a karlsbadi forrás vize teljes huszonnégy óráig kiapadt.

Hogy e jelenségek a földrengés tünetényével csakugyan okozati összefüggésben állanak, kitűnik akkor is, ha e két jelenség elterjedésének adatait összehasonlítjuk. Meleg források csakis az olyan helyeken találhatóak, ahol akár a múltban, akár újabb időben taktónikus zavarok fordultak elő; tehát olyan helyeken, ahol erősebb földrengések és vulkanikus kitörések voltak. Erre mutat a

geizirek működése is, amikor ezek a forró vízforrások, sokszor szabályos időközönként menydörgecsszerű földalatti robaj közepette előtörnek és gőzölgő vizsugaraik sokszor órát hosszát 80 méter magasságba is felszökkennek, hogy ismét elcsöndesedjenek. Ilyen geizireket találunk vulkanikus és seizmikus vidékeken; pl. Izlandban, Uj-Zélandban és az északamerikai Yellowstone-parkban. Ezek a meleg források sokszor bizonyos irányu vonalak szerint igazodnak, amelyek az illető vidék hegységének alkatával vannak szoros összefüggésben (törési vonalak). Így például az Érc-hegység déli lejtőjének meleg forrásai ama törési vonal mentén jelentkeznek, amely Bodenbach-Tetschentől Karlsbadon át a fenyves hegységig halad. A rajnavölgyi meleg források északról délre haladó vonal mentén helyezkednek el; így tehát a felsőrajnai mélysik süppedésével vannak összefüggésben. A bécsi meleg források vonala egészen Wiener-Neustädlig tart, és a keleti Alpokat határoló hegyszakadékokkal van összefüggésben.

A vulkanikus és tektónikus földrengések és meleg források keletkezése közt való okozati összefüggés tehát már régóta ismert dolog, s így azok a hírek, amelyek legutóbb a calabriai földrengés után támadt meleg forrásokról szólnak, csak a régi tapasztalatoknak megerősítésére szolgálnak. Fontos azonban e keletkezett források helyének meghatározása, hogy az így nyert adatokat a földrengési terület geológiai viszonyaival összehasonlítva és kémiai vizsgálat alapján beható tanulmányokat végezhesse, amelyek révén talán közelebb juthatnánk a föld titokzatos belsejének megismeréséhez.

Hírek.

— **Szabó Kálmán emlékezete.** A debreczeni kereskedelmi és iparkamara kegyeletes gyászülést tartott megboldogult elnökének: *Szabó Kálmánnak* emlékezetére. A kamara ülését Szentkirályi Tivadar nyitotta meg kegyeletes szavakban jelezve a mai ülés célját. Majd Rác Lajos dr. segédtitkár ismertette a kamarát ért csapást, beszámolva a kamarának ezen gyász eset alkalmából tett intézkedéseiről. A megboldogult nemes életét, munkásságát ezután Szávay Gyula titkár rajzolta meg. Szép volt ez az emlékezés, nemcsak azért, mert igaz érdemeket sorol fel, hanem, mert minden betűjén igaz érzés vonult végig.

Szentkirályi Tivadar alelnök javaslatára a gyűlés elhatározta, hogy b. e. Szabó Kálmán érdemeit jegyzőkönyvbe iktatja és emlékezetének megőrzésére két 300 – 300 koronás ösztöndíjat létesít Szabó Kálmán ösztöndíj címen, végül arcképét a kamara számára megfesteti.

— **A kereskedelmi és iparkamara elnöke.** A kereskedelmi és iparkamara folyó hónap 14-ikén tartott ülésében a kamara elnökévé egyhangulag megválasztotta Szentkirályi Tivadar alelnököt; alelnökké pedig Falk Lajost.

— **Sipos Béla elhunyt.** Vállagi *Sipos Béla*, az Esti Hírlap felelős szerkesztője, a vidéki újságírás egyik hivatott mestere, a héten néhány napi betegség után elhunyt. Temetése ma délután lesz. Alaposan képzett, sok tudásu, becsületos szívű, nemes érzésű ember omlott vele a sírba. Igazi

ujságíró volt, ennek született. Hivatását betöltötte. Elhalt a köteleességek mezején, kezében a tollal, a tudás és általános műveltség fegyverével. Legyen pihenése csöndes és emlékezete állandó!

— **Rendelet a mértékhitelítésről.** Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter a napokban rendeletet bocsátott ki, amelyben a mértékhitelítésről való 1907. évi V. törvénycikkben nyert felhatalmazás alapján megállapítja a hitelítés alá bocsátható mértékek és mérőeszközök kelleit, azoknak az első és időszakos hitelítéskor, valamint a közforgalomban szabályszerű éstékükből megengedhető eltéréseit, továbbá az azokon alkalmazandó hitelítési bélyegek alakját. Ezzel a rendelettel együtt külön rendeletekben intézkedett a miniszter a mértékek és mérőeszközök hitelítéséért járó díjakról, megállapítja az állami mértékhitelítő hivatalok szervezetét és szolgálatát, a központi mértékügyi intézet szervezetét és ügyvitelét, a hordójelző hivatalok berendezését és szolgálatát, végül az 1874. évi VIII. törvénycikk alapján föllállított hordóhitelítő hivatalok működését. — Kossuth rendelete a hivatalos lap keddi számában jelent meg s helyesen tennék az érdekeltek, ha azt megszereznék, mert így teljesen és minden irányban könnyen tájékozódhatnak.

Az összes idevonatkozó rendeletek lapunk legközelebbi számában megjelennek és az érdeklődők a mértékhitelítésre való összes tudnivalókat „A város” szerkesztőségében (Városház földszint 7. sz.), vagy a városi nyomdában megszereshetik.

— **Hogyan óvják az iskolás gyerekeket a ragályos betegségektől Franciaországban?** Nálunk minden óvintézkedés arra szolgál, hogy a beteg és környezete ne érintkezzen idegenekkel. Sajnos, ezt lazán tartják be még az intelligens elemek is. Ők ezt az érintkezést úgy magyarázzák, hogy olyanok, akiknek apró gyermekük nincs a házuknál, mégis meglátogathatják a kis beteget. Arra nem is gondolnak, hogy a kilincsek még a pénz és egyéb holmik által a ragály csirályát olyanokhoz juttatják, akik közelében, környezetében gyerekek vannak. Így kerül aztán a kereskedő családjába „ismeretlen módon” a járvány. Franciaországban nagyobb figyelmet fordít erre a lakosság. Sőt az iskolások könyveit, füzeteit elégetteti a legújabb rendelet és az osztályt is dezinficiálják. Észszerű eljárások ezek, mert a sarlachot és différiát a könyvek is terjeszthetik az iskolában.

— **A korom mint trágyaszor.** Általánosságban véve, a korom egyike a legjobb izgató- és trágyaszoroknak, amelyeket valaha alkalmazhatunk a kertben. De ezzel a trágyafélével csinján kell bánni s különösen a cserepes növényeknél, mert különben bajt okoz. A koromtrágya elősegíti a növést, új termőerőt kölcsönöz a növénynek, elűzi a férgeseket s nagy befolyással van a virágok színelakulatra. A rózsák levelei, ha korommal trágyáztuk, sokkal bujább, sötétebb zöld színt kapnak, dusabban virágoznak s csak keveset szenvednek kártékony rovaroktól. Földieprekre, melyekre télen kormot hintünk, sokkal erőteljesebben ajtanak ki, szebb és jobb gyümölcsöket teremnek. A hagymára való befolyását mindenütt ismerik s ezért alkalmazzák is azt leggyakrabban a metélő hagyma behintésére. A kormot mindig a kertbe, pázsitra vagy a veteményes és virágágyakra kellene kihordani; ez a csekély és veszélyesség megtérül a bővebb termés, a veteményes

kertben, a növények szép virágzása, a virágos kertben a pázsit szép, leveles zöldje által. Ha cserepes növényre akarjuk a kormot alkalmazni, előbb forró vízben oldjuk s előbb nem nagy mennyiségű oldatot keverünk az öntözésre szánt vízhez. A cserepes növényeket azonban akkor szabad korommal trágyázni, ha teljes növényben vannak; a nyugalmi időszakban nem hogy használna, sőt inkább kárt okoz.

— **Törvényjavaslat az iszákosság ellen.** Európa legliberálisabb kormánya, az angol, fura módon oldotta meg az alkoholisták megrendszabályozásának problémáját. Óriási többséggel törvényt emeltek egy rendelkezést, amely az Angolországban levő összes italmérések kétharmadát már a közel jövőben meg fogja szüntetni. Az angol kormány azonban az italmérések nagy arányu megszüntetésével csak az ivási alkalmat akarja korlátozni és nem az ivást magát. A szeszital nyilvános kimérése által ugyanis az iszákosság ijesztő mértékben megszorodott, a mi számtalan bűnténynek lett az okozója. Ezt akarja az angol kormány megszüntetni az italmérések korlátozásával. De az angol kormány sokkal praktikusabb gondolkodású, semhogy e rendelettel a legjovendelmezőbb ipart tönkretegy. Ihatik ott mindenki ezután is, mint azelőtt, amennyit akar és amennyit tud, de csakis otthon ihatik, ha szomjas. Mert az angol kormány csak a nyilvános, engedelmzett ivásra csábító helyiségek számát akarja korlátozni. S mivel az italmérési engedelmek Angliában jogszerű tulajdon, ezért a kormány a bevont engedelmek tulajdonosainak megfelelő összegű kártalanítást fog fizetni, amely tulajdonuk jövedelmi értékének megfelel. Az angol antialkoholista a törvényjavaslatlal nincsenek megelégedve s akciót indítottak, hogy az állam, akármily áldozatok árán, szüntesse meg egészen a szeszitalok nyilvános árusítását. Legfőleg orvosságként, patikában lehessen kapni.

Hirdetések.

17,940. és 506.
1908. és 1909.

Árverési hirdetmény.

A vágódidnál összegyűlő szemét, állati hulladék, trágya elszállítására megtartott árverés alkalmával megajánlott 120 korona 10%-ával nagyobb utóajánlat tételén szabályszerű határidő alatt: ennél fogva a Tanács a jelzett anyagok szállítási jogára újabb nyilvános árverést hirdet és annak megtartására 1909. január hó 22-ik napjának délelőtti 11 óráját a város székházánál levő könyvtárszoba helyiségét tüzi ki.

Kikiáltási ár 132 korona, melynek 10%-a az árverés alkalmával a kiküldött bizottságnak bantpénzként leteendő.

Egyéb tekintetben felvilágosítást nyújt a számvevősegnél kitélt — és ott a hivatalos órák alatt megtekinthető — árverési feltétel.

Debreczen, 1909 január hó 14-én.

A városi tanács.

77—1909. eln. sz.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város törvényhatóságánál az 1909. év első felében előreláthatólag 2 gyaloghajdu, 1 lovasrendőri, 5 gyalogrendőri, 1 mezőrendőri és 2 erdőőri állás fog megüresedni.

A gyaloghajdui állás 480 kor. évi fizetéssel, 80 kor. lakbérrel, a lovasrendőri állás 900 kor. évi fizetéssel, 80 kor. lakbérrel, a gyalogrendőri állás 600 kor. évi

fizetéssel, 80 kor. lakbérrel, a mezőrendőri állás 600 kor. évi fizetéssel és 80 kor. lakbérrel és az erdőőri állás 500 kor. évi fizetéssel van egybekötve.

Azonkívül ezen állások viselői téli és nyári egyenruhával is elláttatnak.

A mezőrendőrök kötelesek egy lovat saját költségükön beszerezni és tartani.

Az erdővédek szintén kötelesek egy lovat tartani, de fizetésükön felül még természetben lakást is élveznek és négy katasztrális hold földet is kapnak használatra.

Ezen állások az 1873. évi II. t.-c. 4. §-ának rendelkezéséhez képest fele részben igényjogosultsággal bíró kiszolgált altisztek részére vannak fenntartva.

Felhivom ennél fogva mindazokat az igazolványos kiszolgált altiszteket, kik ezen esetleg megüresedő állásokat elnyerni óhajtják, hogy kellően felszerelt pályázati kérvényeiket a polgármesteri hivatalban és pedig a közszolgálatban állók felettes hatóságaik útján, mások pedig személyesen vagy postai úton adják be.

Debreczen, 1909 január 6.

Kovács József s. k.
polgármester.

16,481—1908. sz.

Árverési hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város tulajdonát képező alább megnevezett birtokok a f. 1909. év február 5-ik napjának d. e. 9 órájkor a városháza nagytermében megtartandó nyilvános árverésen haszonbérbe kiadatni fognak, u. m.:

1. A nagyerdő és a hadházi-ut közt fekvő 49 hold 1257 □ öl legelőföld az 1909. évi október 1-től kezdődő 6 évre; kikiáltási ár 1000 kor.

2. Az ugynevezett Sámsoni árokéti (alsószállás) 108 kat. hold birtok 1909. évi október 1-től kezdődő 6 évre; kikiáltási ár 1570 kor.

3. A városi körkemence mellett fekvő 65 hold 1129 □ öl föld az 1909. évi október 1-től kezdődő 6 évre; kikiáltási ár 3245 kor.

4. A hajdunánási vasut és a lóversenytér között fekvő 102 hold majorsági legelőföld az 1909. évi október 1-től kezdődő hat évre; kikiáltási ár 2050 kor.

5. A halápi telek és bokorhegy nevezetű 167 kat. hold birtok az 1909. évi október hó 1-től kezdődő hat évre; kikiáltási ár 3200 korona.

6. A külső baromvásártér mellett fekvő s a Debreczen hajdunánási vasut mentén elhuzódó 182 hold 556 □ öl területű birtok az 1909. évi október hó 1-től kezdődő hat évre; kikiáltási ár 7080 korona.

7. A régi téglavető melletti 38 hold 1471 □ öl területű föld az 1909. évi október hó 1-től kezdődő hat évre; kikiáltási ár 2630 kor.

8. Az apafája erdő és a hadházi ut között fekvő 26 hold 38 □ öl föld az 1909. évi október hó 1-től kezdődő hat évre; kikiáltási ár 510 kor.

9. A Nagyerdő és Monostor között fekvő Aszalós-féle 33 hold föld az 1909. évi október 1-től kezdődő hat évre; kikiáltási ár 400 korona.

Az árverési feltételek a város számvevői hivatalánál a hivatalos órák alatt (d. e. 8—1-ig) megtekinthetők.

Árverelni szándékozók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át bánatpénzül az árverelő bizottságnál készpénzben letenni.

Debreczen, 1909 január 7.

A Városi Tanács.

16,475—1908. szám.

Árverési hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város tulajdonát képező bérházaiban levő és alább felsorolt lak- és bolt-helyiségek, továbbá a sertésvásártéri sátorhely a f. 1909 február 3-ik napján délelőtt 9 órakor a városháza nagytermében tartandó nyilvános árverésen bérbe kiadatni fognak u. m.:

1. A Simonffy-u. 1. számú bérházban levő I. em. 2., 3., 4. és II. em. 9. sz. lakás, mely áll az I. emeleten 11 szoba, 1 fürdő, 3 előszoba, 2 konyha, 2 kamara; a II. emeleten 3 szobából, 1 diszterem és 1 előszobából, az 1909. évi május 1-től kezdődő 3 évre, kikiáltási ár 3200 korona.

2. A Simonffy-utcai 2. sz. bérház II. em. 8. sz. lakás, mely áll 4 szoba, egy elő-, egy fürdőszobából és egy kamarából, az 1909 május 1-től kezdődő 3-évre; kikiáltási ár 1250 korona.

3. A Simonffy-utcai 2. sz. bérház I. em. 4 lakás, mely áll 4 szoba, egy elő-, egy fürdő-, egy cselédszobából, egy konyha, egy kamarából, az 1909. évi május 1-től kezdődő három évre; kikiáltási ár 1600 korona.

4. A Simonffy-utcai 1. sz. bérházban levő 6. számú bolt-helyiség az 1909 augusztus 1-től kezdődő 2 év és 9 hónapra; kikiáltási ár 300 korona.

5. A Simonffy-utcai 1. sz. bérházban levő 4. sz. bolt-helyiség az 1909. évi október 1-től kezdődő 2 év 7 hónapra; kikiáltási ár 950 korona.

6. Simonffy-utca 2. számú bérházban levő 7. számú bolt-helyiség az 1909. évi május 1-től kezdődő 3 évre; kikiáltási ára 550 korona.

7. A Simonffy-u. 2. számú bérházban levő 16. sz. bolt-helyiség az 1909 május 1-től kezdődő három évre; kikiáltási ár 450 korona.

8. A Simonffy-utcai 2. számú bérházban levő 14. sz. bolt-helyiség az 1909 május 1-től kezdődő három évre; kikiáltási ár 500 korona.

9. A Simonffy-u. 2. sz. bérházban levő 9. sz. bolt-helyiség az 1909 május 1-től kezdődő három évre; kikiáltási ár 800 korona.

10. A Simonffy-u. 2. sz. bérházban levő 5. sz. bolt-helyiség az 1909 május 1-től kezdődő három évre; kikiáltási ár 1000 korona.

11. Végül a város tulajdonát képező zárt sertésvásártéren gyakorolható kizárólagos étel és ital árulási jog az 1909 december hó 31-től terjedő három évre; kikiáltási ár 705 korona.

Az árverési feltételek a város számvevői hivatalánál, a hivatalos órák alatt (d. e. 8—1.) megtekinthetők.

Az árverezni szándékozók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át bánatpénzül az árverelő bizottságnál készpénzben letenni.

Debreczen, 1909 január 7.

A Városi Tanács.